

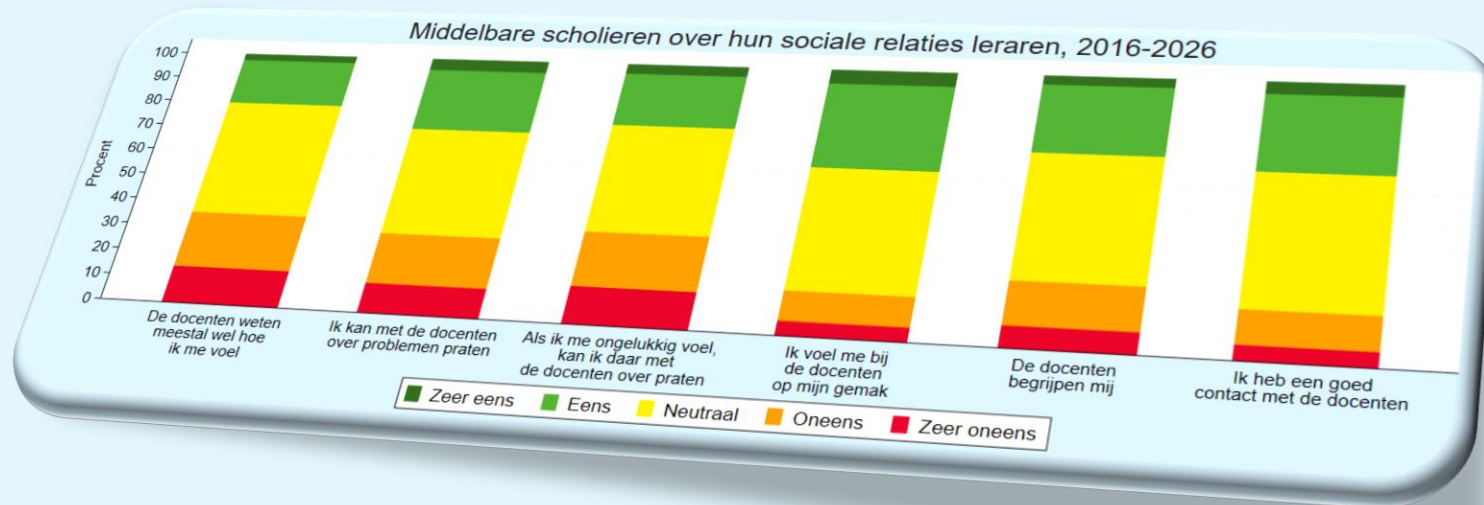
Sociale relaties op school

Middelbare scholieren in relatie met hun leraren

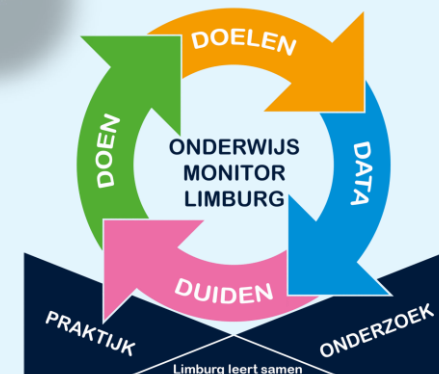
2016 - 2026

Onderzoek op basis van de
OnderwijsMonitor Limburg

Oktober 2026

Sabine Beenen
Mélanie Monfrance
Willemijn Havermans

Introductie

In de OnderwijsMonitor Limburg (OML) meten we twee soorten sociale relaties: sociale relaties met klasgenoten en sociale relaties met leraren. In deze factsheet zoomen we in op sociale relaties met leraren. In een eerdere factsheet over de sociale relaties van middelbare scholieren met hun leraren, zagen we dat de ervaren sociale relaties met leraren tussen 2022 en 2024 zijn afgenomen. Dit sluit aan bij landelijke bevindingen uit het meest recente Health Behaviour in School-aged Children-rapport waarin de beoordeling van sociale relaties in het voortgezet onderwijs, met name onder meisjes, lager is dan voor de coronacrisis.¹ In deze factsheet bekijken we hoe de sociale relaties van middelbare scholieren met hun leraren in Limburg zich verder ontwikkelen.

Positieve relaties met leraren zijn van belang voor het functioneren van leerlingen op school, aangezien leraren een belangrijke voorbeeldfunctie kunnen vervullen. Daarnaast is het van belang dat leraren een veilige en ondersteunende leeromgeving creëren waarin elke leerling zich gezien en erkend voelt. Een dergelijke omgeving kan bijdragen aan een positievere schoolervaring, een hogere motivatie en betere leerprestaties.^{2,3} Goede relaties tussen leerlingen en leraren kunnen daarnaast een beschermende werking hebben tegen spijbelen, prestatiedruk en schoolstress.^{4,5,6} Ook zijn positieve relaties met leraren gerelateerd aan een gunstige sociale en psychologische ontwikkeling van leerlingen.⁷

Er zijn verschillende factoren die kunnen bijdragen aan een negatieve relatie tussen leerlingen en leraren. Hierbij kan het gaan om een gebrek aan betrokkenheid van de leraar, conflicten tussen de leerling en de leraar, of gevoelens van angst bij een leerling voor de leraar. Ook de perceptie van leerlingen dat zij door de leraar onjuist of onrechtvaardig worden behandeld kan hierbij een rol spelen.^{8,9} Dit kan uiteindelijk leiden tot voortijdige schooluitval.¹⁰

In deze factsheet

Vanwege het belang van inzicht in sociale relaties van leerlingen op school verzamelen we hierover informatie sinds 2014 in de [OnderwijsMonitor Limburg](#) bij leerlingen in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs. In deze factsheet zetten we de resultaten op een rij. We bekijken de onderdelen:

- ❖ Trends tussen 2016-2026
- ❖ Verschillen in die trend tussen jongens en meisjes
- ❖ Verschillen in die trend naar onderwijstype
- ❖ Verschillen in die trend naar opleidingsniveau ouders
- ❖ Verschillen in die trend naar regio

Als uw school/bestuur heeft deelgenomen, kunt u ook cijfers voor uw eigen school/bestuur inzien in de digitale terugkoppeling, via [deze link](#). Hiervoor is de inlogcode nodig die bestuurders en schoolleiders van deelnemende scholen hebben ontvangen. Indien u deze niet (meer) heeft, e-mail dan naar: oml-sbe@maastrichtuniversity.nl.

Resultaten in het kort

- ❖ Na een daling tussen 2022 en 2024 nemen de sociale relaties met leraren in 2026 weer toe, al blijft de score lager dan in 2022 en de jaren daarvoor.

- ❖ Vwo'ers ervaren over het algemene betere sociale relaties met leraren dan havisten en vmbo'ers; tussen havisten en vmbo'ers zijn er geen significante verschillen.
- ❖ In 2026 verbeteren de sociale relaties alleen bij vmbo bl/kl significant ten opzichte van 2024; bij de overige onderwijstypen blijven ze stabiel.

- ❖ In alle jaren ervaren jongens betere sociale relaties met leraren dan meisjes.
- ❖ Bij jongens blijven de sociale relaties stabiel over de jaren heen; bij meisjes blijft de score in 2026 op het niveau van 2024 en daarmee significant lager dan in de jaren daarvoor.

- ❖ In voorgaande jaren zijn er weinig verschillen naar opleidingsniveau van ouders, maar in 2026 ervaren leerlingen met hbo-opgeleide ouders betere sociale relaties met leraren dan leerlingen met wo-opgeleide ouders.
- ❖ Ten opzichte van 2024 stijgt de score in 2026 vooral bij leerlingen met hbo-opgeleide ouders significant; bij de overige opleidingsniveaus blijft de score vergelijkbaar.

- ❖ Er zijn in de verschillende jaren verschillen tussen de regio's, maar er lijkt geen sprake te zijn van een systematisch verschillen

Algemeen beeld

Tabel 1 geeft een beeld van de verdeling van de verschillende groepen leerlingen die in de data zijn vertegenwoordigd en genoemd worden in deze factsheet.

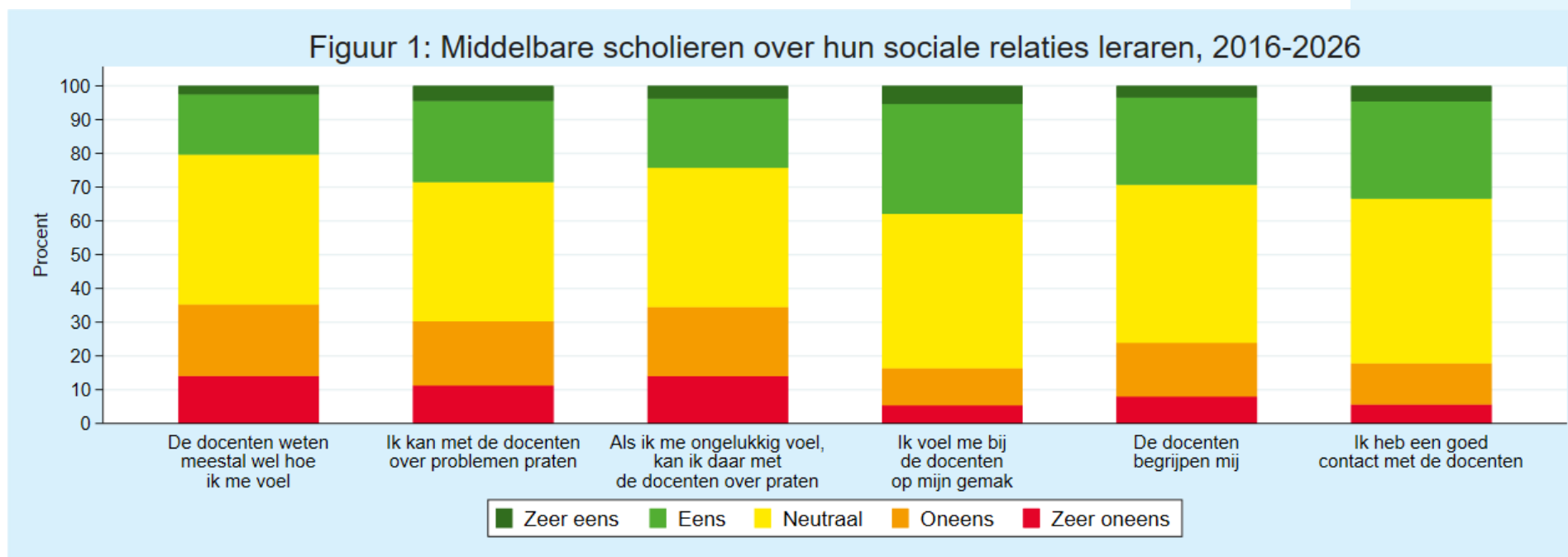
Tabel 1. De verschillende groepen leerlingen in de OML, in absolute aantallen en percentages (2016-2026)

Geslacht	Aantallen	Percentage
Jongens	14.813	48,67
Meisjes	15.624	51,33
Onderwijstype		Percentage
Vmbo bl/kl	6.204	20,38
Vmbo gl/tl	7.864	25,84
Havo	8.583	28,20
Vwo	7.786	25,58
Opleiding ouders		Percentage
Maximaal mbo	7.686	25,25
Hbo	8.325	27,35
Wo	7.276	23,91
Onbekend	7.150	23,49
Regio		Percentage
Noord-Limburg	6.662	21,89
Midden-Limburg	7.221	23,72
Sittard-Geleen	4.992	16,40
Maastricht-Heuvelland	5.194	17,06
Parkstad Limburg	6.368	20,92
Totaal	30.437	

Sociale relaties met leraren

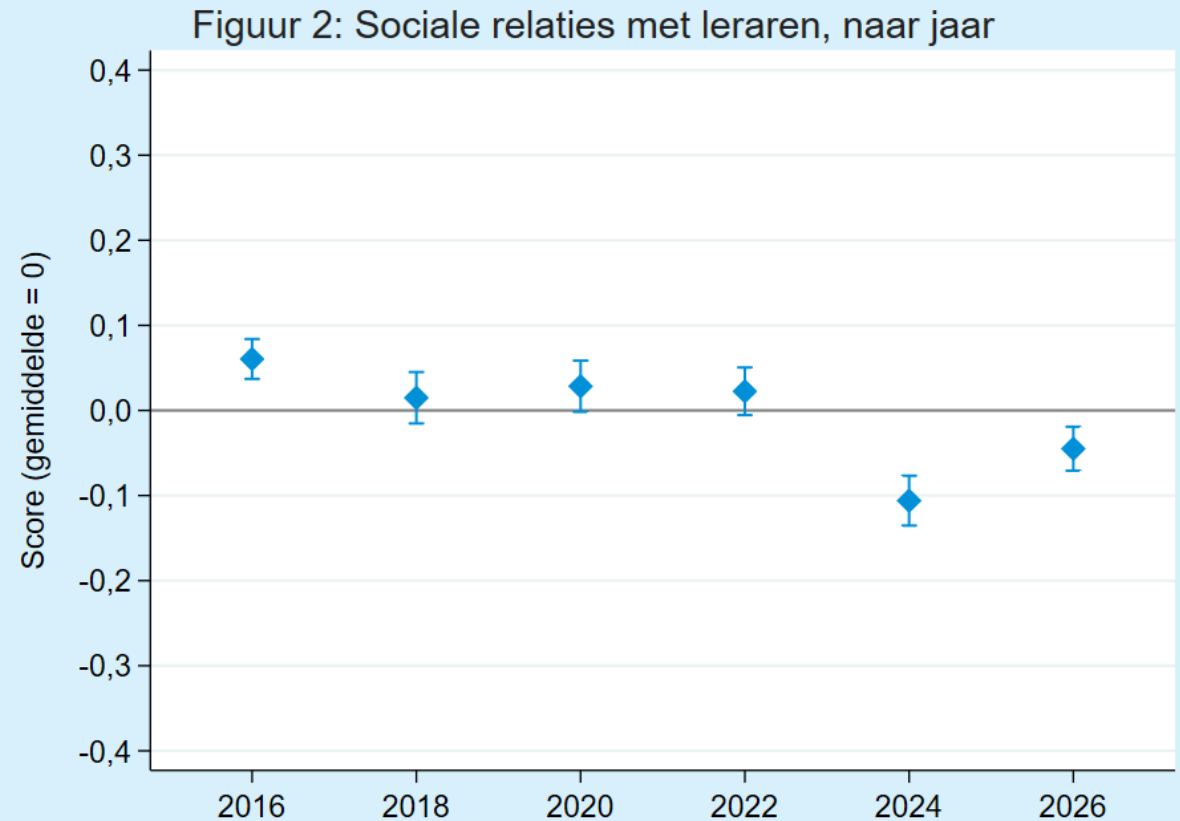
Om de sociale relaties die leerlingen ervaren met hun leraren in beeld te krijgen, zijn verschillende stellingen aan hen voorgelegd. Figuur 1 laat de antwoorden op deze stellingen zien voor de periode 2016-2026. Er is grote variatie tussen de leerlingen in wat zij op de afzonderlijke stellingen geantwoord hebben. Bij elke stelling kiest bijna de helft van de leerlingen het neutrale antwoord. Leerlingen zijn het meest positief over hoe ze zich voelen bij hun docenten: 38 procent is het (zeer) eens met "Ik voel me bij de docenten op mijn gemak". Het minst positief zijn ze over het gevoel begrepen te worden: slechts 20 procent is het (zeer) eens met "De docenten weten meestal wel hoe ik me voel".

Om een algemeen beeld te krijgen van de sociale relaties die leerlingen met leraren ervaren, hebben we de zes stellingen samengevoegd in een index.* Op deze manier kunnen we de verschillen kwantificeren en de verschillen tussen groepen en over de tijd in kaart brengen.

Verschillen naar jaar

Figuur 2 toont de gemiddelde sociale relaties van leerlingen met leraren sinds 2016. Tussen de jaren 2016-2022 zijn er geen significante verschillen in de ervaren sociale relaties met leraren. Tussen 2022 en 2024 was er sprake van een significante daling. In 2026 zien we een significante stijging ten opzichte van 2024. Ondanks deze stijging ligt de score in 2026 nog steeds significant lager dan in 2022 en de voorgaande jaren.

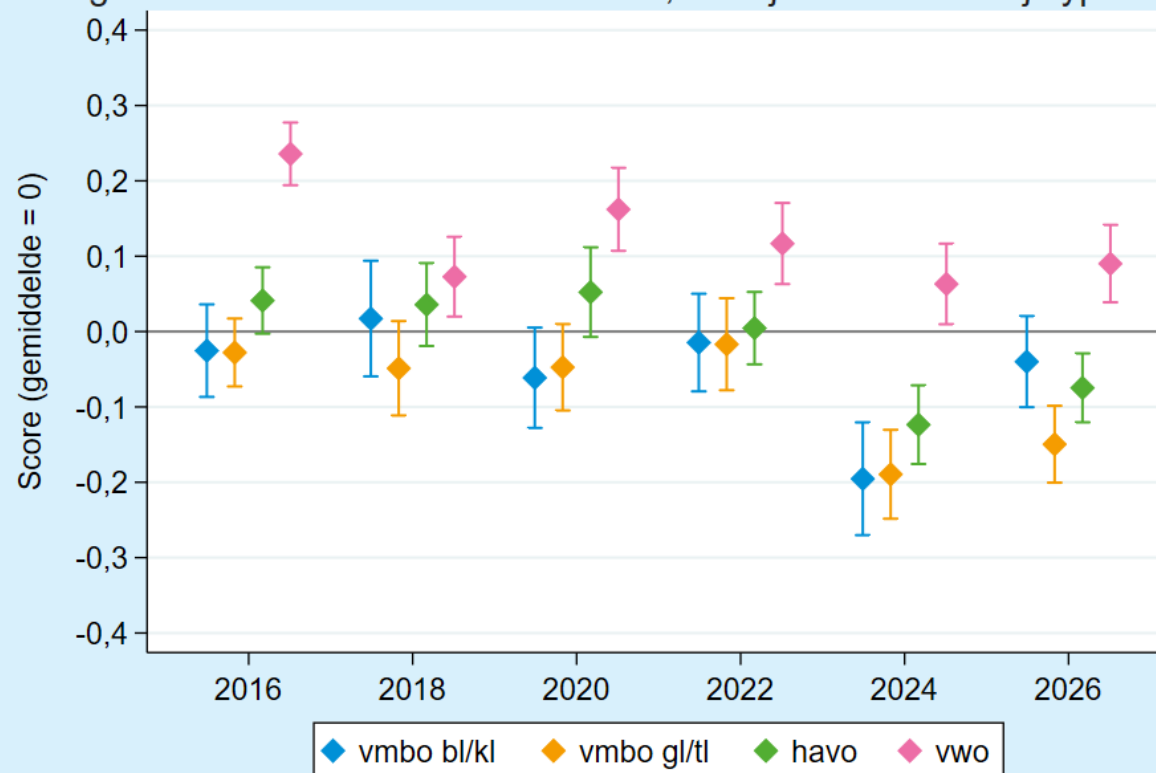
Leeswijzer: De nullijn geeft het gemiddelde over alle scholen en alle jaren weer, en de diamanten tonen de afwijking van dat gemiddelde. De lijnen rondom de diamanten tonen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Langere lijnen duiden op meer spreiding rond het gemiddelde, bijvoorbeeld omdat leerlingen uiteenlopende antwoorden hebben gegeven of omdat het om een kleine groep gaat. Om te weten of een verschil significant is kunt u kijken of de lijnen overlappen. Indien dit het geval is, is het verschil niet significant. Bij de berekening van het gemiddelde wordt gecontroleerd voor onderwijstype, geslacht, leeftijd, opleiding ouders en regio.

Verschillen naar onderwijstype

Figuur 3 toont verschillen in sociale relaties met leraren tussen de verschillende onderwijstypen. Over het algemeen ervaren vwo'ers betere sociale relaties met hun leraren dan havisten en vmbo'ers. Tussen havisten en vmbo'ers zijn de verschillen niet significant.

In 2026 zijn de ervaren sociale relaties met leraren onder vmbo bl/kl-leerlingen significant verbeterd ten opzichte van 2024. Voor vmbo gl/tl, havo- en vwo-leerlingen is de score in 2026 ten opzichte van 2024 stabiel.

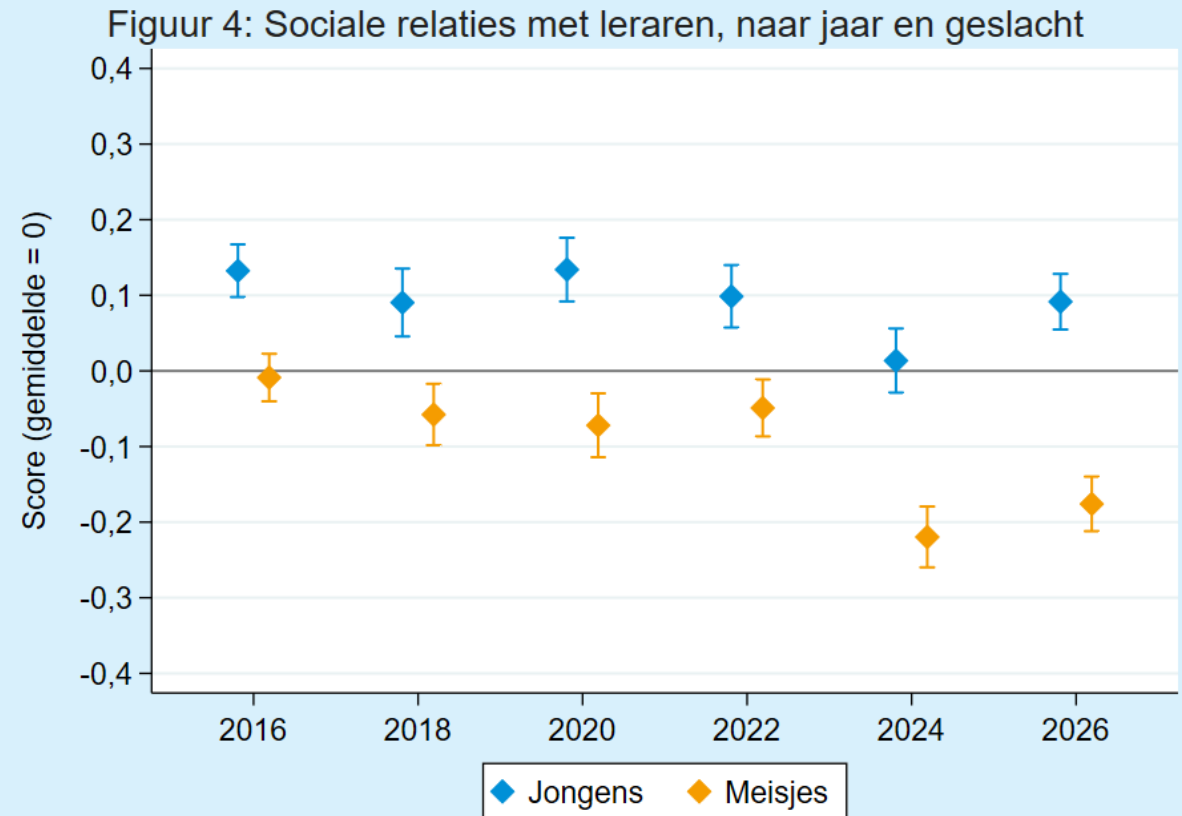
Figuur 3: Sociale relaties met leraren, naar jaar en onderwijstype

Leeswijzer: De nullijn geeft het gemiddelde over alle scholen en alle jaren weer, en de diamanten tonen de afwijking van dat gemiddelde. De lijnen rondom de diamanten tonen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Langere lijnen duiden op meer spreiding rond het gemiddelde, bijvoorbeeld omdat leerlingen uiteenlopende antwoorden hebben gegeven of omdat het om een kleine groep gaat. Om te weten of een verschil significant is kunt u kijken of de lijnen overlappen. Indien dit het geval is, is het verschil niet significant. Bij de berekening van het gemiddelde wordt gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, opleiding ouders en regio.

Verschillen naar geslacht

Figuur 4 toont de trends in sociale relaties met leraren uitgesplitst naar geslacht. In alle jaren geven jongens aan dat ze betere sociale relaties ervaren met hun leraren dan meisjes. Jongens blijven stabiel over alle jaren. Bij meisjes bleef de score in 2026 op een vergelijkbaar niveau als in 2024 en daarmee significant lager dan in de voorgaande jaren.

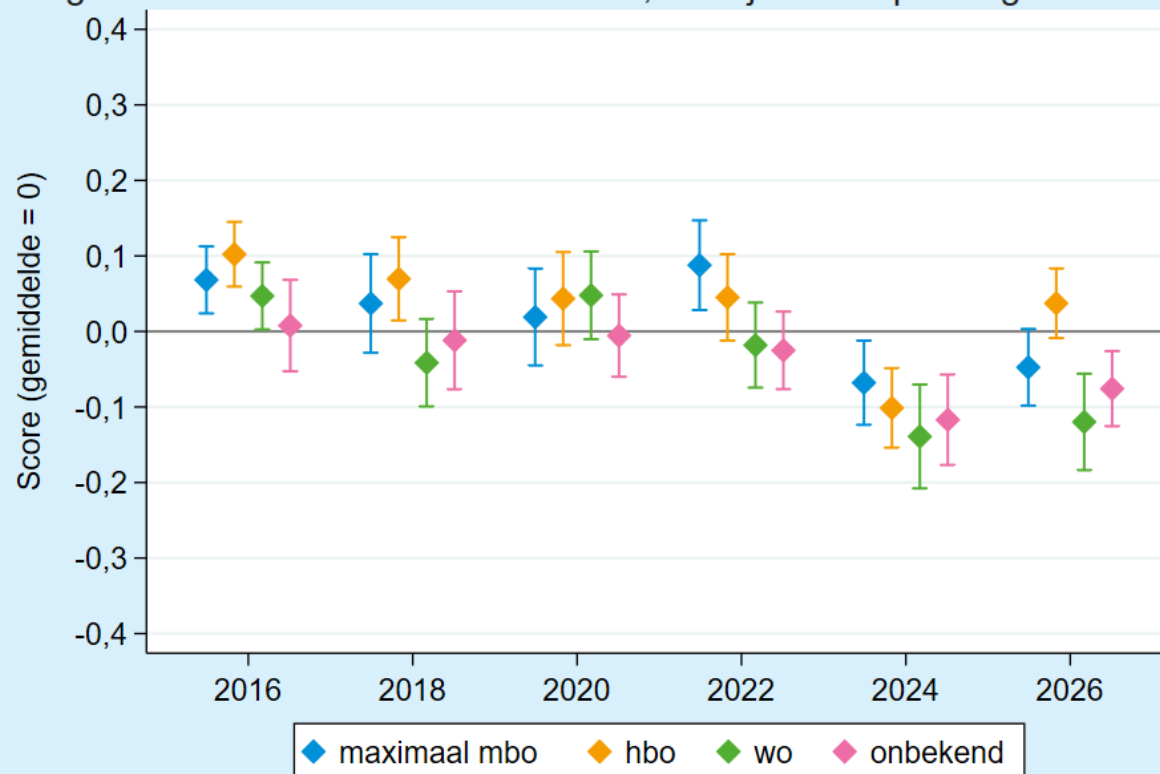
Leeswijzer: De nullijn geeft het gemiddelde over alle scholen en alle jaren weer, en de diamanten tonen de afwijking van dat gemiddelde. De lijnen rondom de diamanten tonen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Langere lijnen duiden op meer spreiding rond het gemiddelde, bijvoorbeeld omdat leerlingen uiteenlopende antwoorden hebben gegeven of omdat het om een kleine groep gaat. Om te weten of een verschil significant is kunt u kijken of de lijnen overlappen. Indien dit het geval is, is het verschil niet significant. Bij de berekening van het gemiddelde wordt gecontroleerd voor onderwijstype, leeftijd, opleiding ouders en regio.

Verschillen naar opleidingsniveau ouders

Figuur 5 laat de trends in sociale relaties met leraren zien naar het opleidingsniveau van de ouders. In de voorgaande jaren zijn er weinig verschillen in de ervaren sociale relaties uitgesplitst naar het opleidingsniveau van ouders. Echter in 2026 zien we dat leerlingen van hbo-opgeleide ouders betere sociale relaties ervaren dan leerlingen met wo-opgeleide ouders.

Wanneer we kijken naar de trend dan zien we in 2026 dat de gemiddelde score ten opzichte van 2024 met name voor leerlingen met hbo-opgeleide ouders significant gestegen is, voor de overige opleidingsniveaus is de score in 2026 vergelijkbaar met 2024.

Figuur 5: Sociale relaties met leraren, naar jaar en opleiding ouders

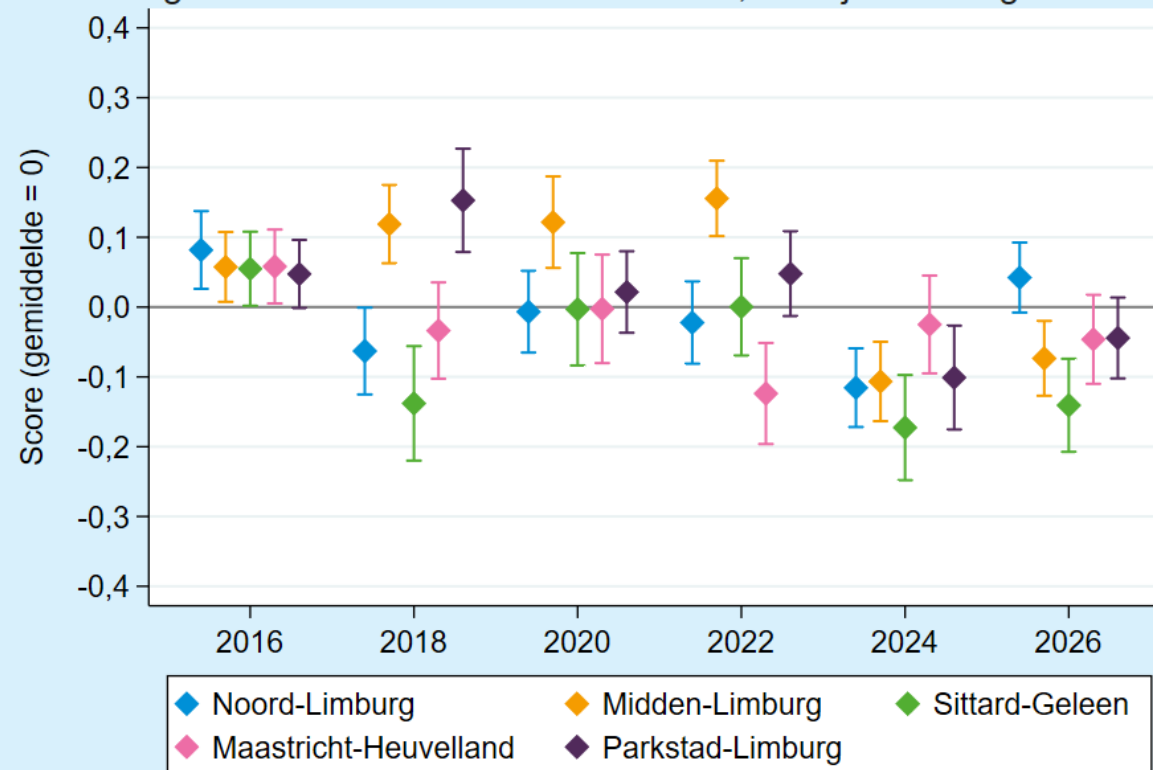
Leeswijzer: De nullijn geeft het gemiddelde over alle scholen en alle jaren weer, en de diamanten tonen de afwijking van dat gemiddelde. De lijnen rondom de diamanten tonen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Langere lijnen duiden op meer spreiding rond het gemiddelde, bijvoorbeeld omdat leerlingen uiteenlopende antwoorden hebben gegeven of omdat het om een kleine groep gaat. Om te weten of een verschil significant is kunt u kijken of de lijnen overlappen. Indien dit het geval is, is het verschil niet significant. Bij de berekening van het gemiddelde wordt gecontroleerd voor onderwijstype, geslacht, leeftijd en regio.

Verschillen naar regio

Figuur 6 toont de trends in sociale relaties met leraren uitgesplitst naar regio. In de verschillende jaren zien we verschillen tussen de regio's al lijkt hier geen sprake te zijn van een systematisch patroon. Verder zien we de volgende verschillen:

- ❖ In Noord-Limburg was er sprake van een significante daling in 2018 ten opzichte van 2016, waarna de score vergelijkbaar bleef tot aan 2024. In 2026 nam de score weer toe.
- ❖ In Maastricht-Heuvelland blijven de gemiddelde scores vergelijkbaar over de jaren heen.
- ❖ In Midden-Limburg en Parkstad-Limburg blijven de scores stabiel tussen de jaren 2016-2022. Daarna was er tussen 2022 en 2024 sprake van een significante afname, waarna de score in 2026 op dit lagere niveau vergelijkbaar bleef.
- ❖ In Sittard-Geleen heeft een significante daling in 2018 en blijft vervolgens stabiel tot en met 2022. Tussen 2022 en 2024 is er een significante daling en in 2026 bleef dit stabiel.

Figuur 6: Sociale relaties met leraren, naar jaar en regio

Leeswijzer: De nullijn geeft het gemiddelde over alle scholen en alle jaren weer, en de diamanten tonen de afwijking van dat gemiddelde. De lijnen rondom de diamanten tonen de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Langere lijnen duiden op meer spreiding rond het gemiddelde, bijvoorbeeld omdat leerlingen uiteenlopende antwoorden hebben gegeven of omdat het om een kleine groep gaat. Om te weten of een verschil significant is kunt u kijken of de lijnen overlappen. Indien dit het geval is, is het verschil niet significant. Bij de berekening van het gemiddelde wordt gecontroleerd voor onderwijstype, geslacht, leeftijd en opleiding ouders.

Aanbevelingen voor de schoolpraktijk

In de introductie werd het belang van sociale relaties tussen leerlingen en leraren besproken. Afgelopen jaar heeft het Nationaal Kennisinstituut Onderwijsonderzoek (NKO, toen nog NRO) een [leidraad](#) uitgebracht met aanbevelingen om de sociale relaties in het voortgezet onderwijs te versterken.¹¹ Deze aanbevelingen kunnen worden opgedeeld in twee kernpunten. Aangeraden wordt om de positieve band tussen leerlingen en leraren actief te stimuleren én om negatieve interacties zoveel mogelijk te beperken. Dit zijn belangrijke manieren om als leraar bij de leerling een veilige omgeving te creëren. De volledige leidraad geeft bij iedere aanbeveling tips voor in de klas. De algemene aanbevelingen luiden:

1. Zorg voor een persoonlijke band met alle leerlingen.
2. Creëer kansen voor positieve gedragingen en interacties.
3. Ondersteun autonomie en bied structuur.
4. Reflecteer regelmatig op je relaties met individuele leerlingen.
5. Voorkom conflicten met leerlingen.
6. Zorg voor herstel van de relatie.

De sociale relatie tussen de leraar en leerling hangt ook samen met de sociale relaties met klasgenoten. Uit meerdere onderzoeken (meta-analyse) komt naar voren dat met name de negatieve aspecten van de leraar-leerling relatie voorspellend zijn voor sociale relaties met klasgenoten.¹² Dit is vooral van belang bij leerlingen met gedragsproblemen.¹²

Bronnen

- ¹ De Looze, M., Kapitein, M., van Dorsselaer, S., Rombouts, M., Baams, L., Geurts, S., de Lange, A., Monshouwer, K., Peeters, M., Schenk, L., van den Eijnden, R., & Stevens, G. (2026). HBSC 2025. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht: Universiteit Utrecht en Trimbos-instituut. Zie [link](#).
- ² Hallinan, M. T. (2008). Teacher Influences on Students' Attachment to School. *Sociology of Education*, 81(3), 271–283. Zie [link](#).
- ³ Sivan, A., & Chan, D. W. K. (2013). Teacher interpersonal behaviour and secondary students' cognitive, affective and moral outcomes in Hong Kong. *Learning Environments Research*, 16(1), 23–36. Zie [link](#).
- ⁴ Doornwaard, S., Peeters, M., Leijerzapf, M., de Haas, J., Efat, J., & Kleinjas, M. (2021). Mentaal kapitaal: Welke factoren spelen een rol bij ongezonde stress, prestatiedruk, schoolverzuim/thuiszitten en schooluitval? ZonMw: Regionale Kenniswerkplaats Jeugd en Gezin Centraal. Zie [link](#).
- ⁵ Tabak, I., & Mazur, J. (2016). Social support and family communication as factors protecting adolescents against multiple recurrent health complaints related to school stress. *Developmental Period Medicine*, 20(1), 27–39. Zie [link](#).
- ⁶ Lindfors, P., Minkkinen, J., Rimpelä, A., & Hotulainen, R. (2018). Family and school social capital, school burnout and academic achievement: A multilevel longitudinal analysis among Finnish pupils. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(3), 368–381. Zie [link](#).
- ⁷ Raufelder, D., Jagenow, D., Drury, K., & Hoferichter, F. (2013). Social relationships and motivation in secondary school: Four different motivation types. *Learning and Individual Differences*, 24, 89-95. Zie [link](#).
- ⁸ van Sleeuwen, W., & Heyne, D. (2020). Schoolverzuim aanpakken. Een wetenschappelijke onderbouwing. Nederlands Jeugdinstituut. Zie [link](#).

- ⁹ Ingul, J. M., Havik, T., & Heyne, D. (2019). Emerging School Refusal: A School-Based Framework for Identifying Early Signs and Risk Factors. *Cognitive and Behavioral Practice*, 26(1), 46–62. Zie [link](#).
- ¹⁰ Fortin, L., Marcotte, D., Diallo, T., Potvin, P., & Royer, É. (2013). A multidimensional model of school dropout from an 8-year longitudinal study in a general high school population. *European Journal of Psychology of Education*, 28, 563–583. doi: 10.1007/s10212-012-0129-2. Zie [link](#).
- ¹¹ Onderwijskennis. (2025). Leraar-leerlingrelaties in het voortgezet onderwijs. Zie [link](#).
- ¹² Endedijk, H. M., Breeman, L. D., van Lissa, C. J., Hendrickx, M. M. H. G., den Boer, L., & Mainhard, T. (2021). The Teacher's Invisible Hand: A Meta-Analysis of the Relevance of Teacher–Student Relationship Quality for Peer Relationships and the Contribution of Student Behavior. *Review of Educational Research*, 92(3), 370-412. Zie [link](#).